

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2022/45

Karar Sayısı : 2022/89

Karar Tarihi : 20/7/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Tokat 1. Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 3/11/1988 tarihli ve 3493 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle değiştirilen 115. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle değiştirilen sekizinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Davacı hakkında uygulanan idari para cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 115. maddesi şöyledir:

"Para cezalarının ödenme süresi:

Madde 115 – (Değişik: 3/11/1988 – 3493/49 md.) (Değişik birinci fıkra: 16/7/2004-5228/46 md.) Ödeme derhal yapılmadığı takdirde para cezalarının, tutanağın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekir. Bir ay içinde ödenmeyen cezalar için her ay % 5 faiz uygulanır. Aylık faizin hesaplanmasında ay kesirleri tam ay olarak dikkate alınır. Bu suretle bulunacak tutar cezanın iki katını geçemez.

Süresinde ödenmeyen para cezaları için 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümleri uygulanır.

(Mülga üçüncü fıkra: 12/7/2013-6495/21 md.)

(Mülga dördüncü fıkra: 12/7/2013-6495/21 md.)

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/21 md.) Trafik idari para cezaları; Maliye Bakanlığına bağlı muhasebe birimlerine, vergi dairelerine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığınca yetkilendirilen banka ve PTT aracılığıyla ödenebilir.

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/21 md.) Bu Kanununun 114 üncü maddesine göre trafik idari para cezası karar tutanağı düzenlemeyle yetkilendirilen personel tarafından trafik idari para cezası tahsilati yapılamaz.

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/21 md.) Bu Kanununun 116 ncı maddesine göre yabancı plakalı araçların plakasına uygulanan, ancak tebliğ edilememiş olan trafik idari para cezalarının ödenmesi hâlinde trafik idari para cezası karar tutanağının tebliğ tarihi olarak ödeme tarihi esas alınır.

(Ek fıkra: 12/7/2013-6495/21 md.; Değişik fıkra: 2/1/2017-KHK-680/59 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/58 md.) Sürücüsünün Türk vatandaşı olup olmadığına bakılmaksızın yabancı plakalı araçlara uygulanacak olan trafik idari para cezaları, tebligat şartı aranmaksızın sürücüsü bilgilendirilmek suretiyle tahsil edilir. Trafik cezaları tahsil edilmeden yabancı plakalı aracın ülkeyi terk etmesine izin verilmez. **Türk plakalı araç kullanan yabancı sürücülerin trafik cezaları, cezanın yazıldığı araç sahibinden tahsil edilir.** Bu fıkra hükümlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Uluslararası sözleşme hükümleri saklıdır.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 21/4/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Aydın AYGÜN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünöldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralın kabahati gerçekleştiren yabancı devlet vatandaşının tespit edilmesi hâlinde dahi aracın sahibine ceza verileceğini ve cezanın araç sahibinden tahsil edileceğini öngördüğü, bu durumun ceza sorumluluğunun şahsiliği ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. İtiraz konusu kural Türk plakalı araç kullanan yabancı sürücülerin trafik cezalarının, cezanın yazıldığı araç sahibinden tahsil edilmesini öngörmektedir.

5. Anayasa'nın 38. maddesinin yedinci fıkrasında ceza sorumluluğunun şahsi olduğu belirtilmiştir. Ceza sorumluluğunun şahsiliği Anayasa'da güvence altına alınan ceza hukukunun temel ilkelerindenidir. Cezaların şahsiliğinden amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Diğer bir anlatımla bir kimsenin yalnızca kendi eyleminden sorumlu olmasıdır. Bu ilkeye göre fail ya da şerik olmayan kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmaları mümkün değildir. Anayasa'nın anılan maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından her ikisi de bu maddede öngörölen ilkelere tabidir (AYM, E.2019/1, K.2019/14, 14/3/2019, § 14; E.2022/13, K.2022/66, 1/6/2022, § 15).

6. Söz konusu fıkranın gerekçesinde de “...*fikra, ceza sorumluluğunun 'şahsi' olduğu; yani fâilden gayri kişilerin bir suç sebebiyle cezalandırılmayacağı hükmünü getirmektedir. Bu ilke dahi ceza hukukuna yerleşmiş ve 'kusura dayanan ceza sorumluluğu' ilkesine dahil, terki mümkün olmayan bir temel kuraldır.*” denilmektedir.

7. 2918 sayılı Kanun'un 1. maddesinde anılan Kanun'un amacının kara yollarında can ve mal güvenliği yönünden trafik düzenini sağlamak ve trafik güvenliğini ilgilendiren tüm konularda alınacak önlemleri belirlemek olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda Kanun'da uyulması gereken trafik kuralları düzenlenmiş ve bu kurallara aykırı şekilde araç kullananlar için bazı idari yaptırımlar düzenlenmiştir. Kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında söz konusu fiilleri kabahat olarak belirlemesi ve bunun karşılığında idari cezalar öngörmesinin kamu yararını sağlamaya yönelik olduğu açıktır.

8. Kanun'un 115. maddesinin sekizinci fıkrasında Türk plakalı araç kullanan yabancı sürücülerin trafik cezalarının, cezanın yazıldığı araç sahibinden tahsil edileceği hüküm altına alınmak suretiyle araç sahibi yönünden bir ödeme yükümlülüğü öngörülmektedir. Araç sahibi bakımından ortaya çıkan ödeme yükümlülüğünün kaynağını aracı kullananın gerçekleştirdiği trafik kabahati oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle araç sahibinin sorumluluğuna neden olan hukuki durum araç kullanan kişinin trafik kurallarına aykırı olarak araç kullanması sebebiyle uygulanan idari para cezasıdır. Bu bağlamda itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 38. maddesi anlamında *ceza* niteliğinde olan bir idari yaptırımı düzenlediği anlaşılmaktadır.

9. Kanun'un 116. maddesinde tescil plakasına göre trafik ceza tutanağının düzenleneceği hâller ile bu cezaların tahsil usulü hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda trafik kurallarına aykırı davranan sürücülerin tespit edilememesi hâlinde de araç tescil plakalarına ceza veya suç tutanağı düzenlenebilecektir. İtiraz konusu kural ise Türk plakalı araç kullanan yabancı sürücülerin trafik cezalarından araç sahibini sorumlu tutmak suretiyle trafik kuralının yabancı sürücüler tarafından ihlal edildiğinin tespit edildiği durumlara ilişkindir.

10. Cezaların şahsiliğinde amaç, bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmamasıdır. Diğer bir ifadeyle kimsenin başka birinin icra ettiği fiil nedeniyle sorumlulukla karşılaşmamasıdır. Kural ise Türk plakalı araç kullanan yabancı sürücülerin trafik cezalarının, cezanın yazıldığı araç sahibinden tahsil edilmesini hükme bağlamak suretiyle aracını yabancı sürücülere vermekten başka bir fiili bulunmayan araç sahiplerinin gerçekleştirmedeği ya da iştirak etmediği trafik kabahatinden sorumlu tutulmasına ve cezalandırılmasına neden olmaktadır. Bu itibarla kural ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

11. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 38. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 38. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 3/11/1988 tarihli ve 3493 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle değiştirilen 115. maddesinin 1/2/2018 tarihli ve 7072 sayılı Kanun'un 58. maddesiyle değiştirilen sekizinci fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE 20/7/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR